

> Retouradres Postbus 20301 2500 EH Den Haag

Ministerie van Justitie en Veiligheid
Directoraat-Generaal Rechtspleging en Rechtshandhaving
T.a.v. mevrouw mr. M. Commelin, directeur-generaal

Directie WODC

Koningskade 4
2596 AA Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag

Ons kenmerk
3546

*Bij beantwoording de datum
en ons kenmerk vermelden.
Wilt u slechts één zaak in uw
brief behandelen.*

Datum 25 maart 2026
Onderwerp Aanbiednota bij het onderzoek "Buiten Beeld"

Onlangs rondde Ipsos I&O, in samenwerking met Bureau Beke, en in opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoek en Datacentrum (WODC), een onderzoek af met als titel "Buiten beeld. De aard, omvang en modi operandi van winkeldiefstal en de weerbaarheid van de Nederlandse detailhandel".

Naar de aard en omvang van winkeldiefstal in de Nederlandse detailhandel is sinds 2010, toen de laatste Monitor Criminaliteit Bedrijfsleven is uitgevoerd, geen betrouwbaar landelijk onderzoek gedaan. Het hier voorliggende onderzoek beoogt het beeld over winkeldiefstal in de detailhandel te actualiseren. Daarnaast moet het onderzoek aangrijpingspunten opleveren voor een eventuele aanscherping en ontwikkeling van beleid ter preventie en bestrijding van winkeldiefstal.

De centrale onderzoeksvragen zijn:

- Wat zijn de omvang, aard en modi operandi van winkeldiefstal in de Nederlandse detailhandel?
- Hoe kan de weerbaarheid van de detailhandel tegen winkeldiefstal worden verhoogd?

In deze nota beschrijft het WODC enkele hoofdpunten uit het onderzoek. Voor de volledige samenvatting wordt verwezen naar het bijgevoegde rapport.

Belangrijkste uitkomsten

Schattingen van aantal winkeldiefstallen in de detailhandel en omzetsderving
Het aantal winkeldiefstallen in de detailhandel dat in 2024 is gepleegd, is niet eenduidig vast te stellen. Sinds 2012 registreert de politie jaarlijks rond de

40.000 winkeldiefstallen.¹ In 2024 waren dat er bijna 39.000. Hierbij moet worden opgemerkt dat dit slechts een fractie is van het werkelijk gepleegde aantal winkeldiefstallen. In eerder onderzoek kwamen experts tot geschatte aangiftepercentages voor winkeldiefstal die variëren van 1% tot en met 4%. In de Monitor Criminaliteit Bedrijfsleven uit 2010, het laatste grootschalige surveyonderzoek met een omvangsschatting winkeldiefstal in de detailhandel, werd het aangiftepercentage geschat op 14%. Deze uiteenlopende percentages laten enerzijds zien dat er een groot zogeheten dark number is, maar anderzijds ook dat dit dark number met onzekerheden is omkleed. Er dient dus de nodige terughoudendheid te worden betracht bij de zekerheid die aan de omvangsschatting winkeldiefstal kan worden toegekend.

In het hier voorliggende onderzoek zijn zes scenario's doorgerekend voor de omvangsschatting van het aantal winkeldiefstallen in de detailhandel door winkelbezoekers. Diefstal door eigen personeel maakte van de schattingen geen deel uit. In het scenario dat de onderzoekers zien als meest plausibel² komt de omvangsschatting voor het jaar 2024 uit op 833.000 waargenomen winkeldiefstallen. Het hierbij horende 95% betrouwbaarheidsinterval loopt van 647.000 tot ruim 1 miljoen. In het onderzoek is geprobeerd de schatting te valideren. Dit leverde echter geen duidelijk beeld op. Dit onderstreept dat de schatting als indicatief dient te worden gezien.

De directe schade door waargenomen winkeldiefstal in de Nederlandse detailhandel in 2024 wordt geschat op een bedrag tussen 39 en 60 miljoen euro. In het onderzoek is ook gekeken naar vermoedelijke winkeldiefstal, de niet feitelijk waargenomen gevallen van winkeldiefstal. De directe schade van vermoedelijke winkeldiefstal bedraagt naar schatting tussen de 143 en 245 miljoen euro. In totaal bedraagt de geschatte directe schade van winkeldiefstal circa 0,2 procent van de netto-omzet in de detailhandel. Naast directe schade heeft de detailhandel ook indirecte schade van winkeldiefstal, bijvoorbeeld de tijd die ondernemers kwijt zijn aan de afhandeling van winkeldiefstal. De onderzoekers becijferen de indirecte schade op circa 114 tot 157 miljoen euro per jaar. Net als bij de omvangsschatting voor het aantal winkeldiefstallen geldt dat de geschatte schadebedragen met onzekerheden zijn omkleed en als indicatief dienen te worden beschouwd.

Verklarende variabelen aard en omvang winkeldiefstal

Twee factoren zijn van invloed op de aard en omvang van de winkeldiefstal in de detailhandel: het type winkel en het type product. Eenmanszaken die overzichtelijk zijn ingedeeld, waarbij de ondernemer en de klant elkaar kennen en die gelegen zijn in een kleinere gemeente hebben gemiddeld minder winkeldiefstal dan grote en minder overzichtelijke supermarkten, die centraal zijn gelegen in een grote stad en een sterk wisselend winkelpubliek hebben.

Hiernaast is er een verschil in de gevoeligheid van producten voor winkeldiefstal. Producten met een hoge prijs, die gemakkelijk zijn door te verkopen, zijn gevoeliger voor winkeldiefstal door professionele winkeldieven. Gelegenheidsdieven richten zich eerder op producten voor eigen consumptie.

---

¹ Met uitzondering van het jaar 2021 toen, vanwege de coronacrisis, veel winkels langdurig gesloten waren. Het geregistreerde aantal winkeldiefstallen kwam toen uit op ruim 30.000.

² Hierbij wordt uitgegaan van opgeschoonde data en wordt gewogen naar aantal vestigingen per grootteklasse en sector.

Directie WODC

Koningskade 4
2596 AA Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag

Ons kenmerk
3546

Bij beantwoording de datum en ons kenmerk vermelden. Wilt u slechts één zaak in uw brief behandelen.

Typen winkeldieven

Verdachten van winkeldiefstal die bij politie in beeld zijn en uiteindelijk voor de rechter komen zijn vaak man, minderjarig of jongvolwassen, laagopgeleid en hebben een lagere sociaaleconomische positie en inkomen. Bovendien behoren zij vaker tot een eenpersoons-, eenouder- of institutioneel huishouden. Verder wonen zij vaker in stedelijke gebieden. Wel moet hierbij de disclaimer worden gemaakt dat veel gevallen van winkeldiefstal nooit worden opgemerkt en dat niet kan worden uitgesloten dat daders van de onopgemerkte winkeldiefstallen gemiddeld andere kenmerken hebben dan de hierboven beschreven kenmerken.

Het onderzoek onderscheidt drie typen winkeldieven: 1. het meest voorkomend is de gelegenheidsdief die incidenteel winkeldiefstallen pleegt voor eigen gebruik en zonder duidelijk voorbedacht plan, 2. de meervoudige winkeldief die regelmatig winkeldiefstallen pleegt, echter zonder duidelijke planmatigheid, strategische hulpmiddelen of met het oogmerk van heling, en 3. de professionele winkeldief die stelselmatig en op professionele en planmatige wijze winkeldiefstallen pleegt en zich richt op producten met hogere waarde die geheeld kunnen worden. Dit type winkeldief, bijvoorbeeld een lid van een mobiele bende, veroorzaakt de grootste schade.

Motieven voor het plegen van winkeldiefstal

Het onderzoek levert drie hoofdmotieven op voor het plegen van winkeldiefstal. 1. individuele beweegredenen, zoals economische deprivatie, drugsgebruik of mogelijkheden om het gestolen product te kunnen doorverkopen, 2. faciliterende factoren, bijvoorbeeld een rationele afweging van het risico, zoals een laag ingeschatte pakkans en geringe consequenties na betrap worden, 3. principieel getinte argumenten die winkeldieven gebruiken om winkeldiefstal te rechtvaardigen, bijvoorbeeld door te wijzen op de grote winsten van winkels.

Specifieke typen winkeldieven kunnen verschillen in hun motieven voor het plegen van diefstal. Zo is heling een motief van mobiele bendes en spelen het financiële motief en groepsdruk een grotere rol bij jonge winkeldieven. Daders die vaker winkeldiefstal plegen gebruiken soms rechtvaardigingsargumenten. Bij de groep van herhaaldelijke daders spelen rationale afwegingen mee, zoals een lage pakkans en geringe consequenties van betrap worden.

Modi operandi

De meest voorkomende werkwijze onder winkeldieven is volgens ondernemers het simpelweg verstoppen van het product of de producten in hun zak, tas of winkelkar. De introductie van de zelfscankassa bood nieuwe mogelijkheden voor winkeldieven, bijvoorbeeld door bij de zelfscankassa voor producten zonder streepjescode een goedkoper item te selecteren. Winkeldiefstal met gebruik van externe hulpmiddelen, zoals geprepareerde tassen, komt vooral voor bij professionele winkeldieven.

De onderzoekers wijzen erop dat werkwijzen van winkeldieven niet statisch zijn en dat daders hun modi operandi aanpassen aan ontwikkelingen in de winkel. Het onderzoek levert (mede) om deze reden geen uitputtend overzicht van alle werkwijzen die winkeldieven toepassen.

Instrumentarium tegen winkeldiefstal

Zowel ondernemers als experts achten een persoonlijke benadering van de klan-

Directie WODC

Koningskade 4
2596 AA Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag

Ons kenmerk
3546

Bij beantwoording de datum en ons kenmerk vermelden. Wilt u slechts één zaak in uw brief behandelen.

ten het meest effectief ter voorkoming van winkeldiefstal. Hierbij kan worden gedacht aan het begroeten of aanspreken van klanten. Hiernaast maken veel ondernemers gebruik van camerabewaking. Ook andere preventieve maatregelen worden gebruikt, zoals dummy artikelen, tags op producten, de inzet van beveiligers, het trainen van medewerkers, controles bij de zelfscankassa of van tassen en het waarschuwen van (potentiële) winkeldieven over gevolgen van winkeldiefstal.

Wat betreft het repressieve instrumentarium wordt een onderscheid gemaakt tussen strafrechtelijke en civielrechtelijke maatregelen. De meest gebruikte strafrechtelijke maatregel is het doen van aangifte of melding bij de politie. Circa tweederde van de ondernemers geeft aan hier ervaring mee te hebben. In een aanzienlijk deel van de gevallen van winkeldiefstal wordt echter geen aangifte gedaan. Motieven die ondernemers hiervoor aangeven zijn dat het doen van aangifte veel tijd kost en dat 'het toch geen zin heeft'. Een relatief groot deel van de ondernemers laat betrapte winkeldieven alsnog afrekenen. Ook kan er worden gekozen voor het opleggen van een winkelverbod. Een relatief klein deel van de ondernemers kiest voor een civiele afhandeling van winkeldiefstal, in de meeste gevallen via de Stichting SODA, die de detailhandel een online platform aanbiedt voor het verhalen van schade door winkeldiefstal op de winkeldief.

Verhoging weerbaarheid

Het onderzoek levert vijf maatregelen op die door de onderzoekers als kansrijk worden beschouwd bij het verhogen van de weerbaarheid van de detailhandel tegen winkeldiefstal.

1. Uitbreiding van de training aan winkelmedewerkers.
2. De inzet van innovatieve technologieën ter preventie van winkeldiefstal, bijvoorbeeld door middel van artificial intelligence.
3. Een meer centrale organisatie van het aangifteproces binnen winkelketens.
4. Het uitvoeren van een publiekscampagne over winkeldiefstal.
5. Het verbeteren van de naleving van (collectieve) winkelontzeggingen door een centrale registratie.

Mogelijke benutting uitkomsten onderzoek

In Nederland is sinds de laatste Monitor Criminaliteit Bedrijfsleven uit 2010 geen landelijk representatief onderzoek meer uitgevoerd naar winkeldiefstal in de detailhandel. Het onderzoek actualiseert de inzichten over de aard, modi operandi en omvang van winkeldiefstal in de detailhandel en levert aanknopingspunten voor de vormgeving van nieuw beleid of aanscherping van bestaand beleid ter preventie en repressie van winkeldiefstal. De genoemde vijf maatregelen om de weerbaarheid van winkeliers te vergroten, kunnen daarbij behulpzaam zijn. Vanwege de vele onzekerheden dient de schatting van de omvang van winkeldiefstal en de daaruit voortkomende schade in de detailhandel te worden gezien als indicatief.

De resultaten van het onderzoek zijn relevant voor de Directie Veiligheid en Bestuur (DVB) van het ministerie van JenV en voor het Nationaal Platform Criminaliteitsbeheersing (NPC). Het NPC is een overlegplatform voor de politie, het Openbaar Ministerie (OM) en het bedrijfsleven onder voorzitterschap van de minister

Directie WODC

Koningskade 4
2596 AA Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag

Ons kenmerk
3546

Bij beantwoording de datum en ons kenmerk vermelden. Wilt u slechts één zaak in uw brief behandelen.

van JenV. Het NPC is verantwoordelijk voor het Actieprogramma Veilig Ondernemen 2023-2026 waarin het tegengaan van winkeldiefstal een actiepunt is. De resultaten van dit onderzoek kunnen daarin worden meegenomen.

Directie WODC

Koningskade 4
2596 AA Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag

Ons kenmerk
3546

Bij beantwoording de datum en ons kenmerk vermelden. Wilt u slechts één zaak in uw brief behandelen.

Belang voor de maatschappij

Uit berichten in de media rijst het beeld op dat in de afgelopen jaren winkeldiefstal in de Nederlandse detailhandel is toegenomen en ondernemers er grote schade van ondervinden. Omdat de schade die winkeliers oplopen door winkeldiefstal uiteindelijk wordt doorberekend in de prijzen van hun producten ondervinden ook hun klanten de negatieve gevolgen van winkeldiefstal. Dit maakt dat winkeldiefstal kan worden gezien als een maatschappelijk probleem. Het onderzoek biedt aangrijpingspunten die kunnen worden gebruikt bij het aanscherpen of ontwikkelen van beleid voor het tegengaan van winkeldiefstal.

Methoden

Het onderzoek omvat een combinatie van onderzoeksmethoden. Literatuuronderzoek bracht daderkenmerken, redenen en werkwijzen van winkeldieven in kaart en vormde de basis voor de interviews en vragenlijsten voor het enquêteonderzoek. Elf interviews werden afgenomen bij experts vanuit brancheorganisaties, supermarktketens en de juridische keten en zes interviews bij beveiligingsmedewerkers en ondernemers uit de detailhandel. Enquêtes zijn uitgezet onder daders en ondernemers in de detailhandel.

Generaliserende conclusies werden getrokken op basis van een ondernemersenquête die is uitgezet in verschillende panels, registers en via de verspreiding van een 'open link' binnen brancheorganisaties en supermarktketens (respons n=1.519). De daderenquête (n=500) werd uitgezet in het I&O Research Panel.

Diverse secundaire data-analyses over winkeldiefstal werden uitgevoerd met data over verdachten van winkeldiefstal (CBS), geregistreerde misdrijven winkeldiefstal (Nationale Politie) en gepubliceerde gerechtelijke uitspraken (Rechtspraak.nl).

Het onderzoek werd afgerond met twee expertmeetings ter reflectie op de uitkomsten van het onderzoek en de haalbaarheid van de maatregelen tegen winkeldiefstal.

Openbaarmaking

Het WODC publiceert de onderzoeksrapporten uiterlijk zes weken nadat zij door de directeur WODC zijn vastgesteld. Voor het hier voorliggende onderzoek zal het WODC het rapport op 21 april 2026 openbaar maken. Indien later blijkt dat een ander moment van openbaarmaking vanwege zwaarwegende overwegingen opportuun blijkt, dan kan daartoe een gemotiveerd verzoek bij het WODC worden ingediend.

Onderzoekers en begeleidingscommissie

Het onderzoek is uitgevoerd door J. Wolberink, MSc, L. Klein Kranenburg, MSc, drs. F. ten Doeschot (allen Ipsos I&O), D. Schraven, MSc, dr. H. Ferwerda, drs. J. Kuppens (allen Bureau Beke). Voor het onderzoek is een begeleidingscommissie gevormd met als voorzitter prof. dr. T. Spapens (Tilburg University) en als leden dr. N. Bombaj (Universiteit van Amsterdam), dr. J. Nederstigt (zelfstandig onderzoeker), L. Boers, MSc (ministerie van Justitie en Veiligheid) en drs. L. Heuts (WODC), per mei 2025 vervangen door dr. H. van der Veen (WODC).

Bestaat er behoefte aan verdere toelichting op het rapport, de conclusies of de mogelijkheden voor de benutting, dan kan contact worden opgenomen met de projectbegeleider van het WODC van dit onderzoek. Te bereiken via informatie-desk@wodc.nl.

Met vriendelijke groet,
Prof. dr. I. Giesen
Directeur WODC

Directie WODC

Koningskade 4
2596 AA Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag

Ons kenmerk
3546

Bij beantwoording de datum en ons kenmerk vermelden. Wilt u slechts één zaak in uw brief behandelen.